

פחד דוד

פרשת
שופטים
ז' אלול
תשע"ו
835

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 18:17 | 18:24 | 18:32 | 18:34

מוצאי שבת 19:28 | 19:30 | 19:30 | 19:30

רבינו תם 20:08 | 20:08 | 20:06 | 20:08

משכיל לדוד

התורה כשמירה והגנה מפני תחלואי היצר

למחזות רעים ומסוכנים. ויש לבאר מהי כוונת הכתוב "בכל שערך", ונראה לומר שאלו הם איברי הגוף שהינם בבחינת שער לקראת העולם החיצון, אשר על ידם האדם מתקשר עם הסוככים אותו וסופג את ידיעותיו ומחשבותיו. ובכלל זה ניתן למנות את העיניים, האוזניים והפה אשר לעיתים יכולים המה לשמש כסרסורי עבירה, כנאמר 'העין רואה, הלב חומד והמעשים גומרים'. וכן כתוב (במדבר טו, לו) "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם", מלמד שהעין הינה שליח לדבר עבירה, ומתוך שאדם רואה דברים אסורים, ליבו נוקפו לדבר עבירה.

ולכן צייתה התורה על האדם להציב שמירה והגנה על איברי גופו, בזה שיעצום עיניו ויאטום אוזניו מראיית ושמיעת מראות ודיבורים אסורים, וכן ישם מחסום לפיו לבל יוציא ממנו דברי שקר ולשון הרע. ומי זו המעניקה כוח ויכולת לאדם לשלוט על איברי גופו - זוהי התורה הקדושה אשר מהווה מחסום ותריס מפני תחלואי היצר הרע.

לעיתים מתגנבות לראשו של האדם מחשבות רעות אשר עלולות להביאו לידי דבר עבירה, ואמנם מלכתחילה על האדם למנוע מעצמו את הניסיונות בזה שישמור ויגן על עצמו לבל ייחשף למראות אסורות אשר עלולות להביאו לידי עבירה, אך אם כבר נפל ונכשל במראה אסור, עליו להציב על עצמו שופטים ושוטרים בדמות התורה הקדושה ומצוותיה אשר העיסוק בהן שומר ומונע מן האדם להתעסק בדבר עבירה. והוא שאמרו חז"ל שהבטלה מביאה לידי שעמום, והשעמום מביא לידי חטא. משמע מכך שבכדי למנוע עצמו מלהגיע לדבר עבירה, עליו להציב לעצמו שופטים ושוטרים - אלו הם דברי התורה הקדושה, אשר יש בכוח העיסוק בהם למנוע מן האדם לעסוק בדברי הבל ושטות.

ונראה לתת רמז בדבר מן האמור "שופטים ושוטרים תתן לך", 'תתן' הוא לשון מתנה. והנה ידוע שהתורה מכונה מתנה, ולכן נוהגים אנו לקרוא לחג השבועות [שבו ניתנה תורה] בשם 'חג מתן תורה' - לשון מתנה, ללמד שהתורה היא מתנה יקרת ערך שהיתה מצויה בבית גנזיו של הקב"ה, ואותה בחר להעניק לבניו - עם סגולה. ומכך נמצאנו למדים שדברי התורה הקדושה הם בבחינת השופטים והשוטרים אותם צייתה התורה להציב בכל עיר ועיר, כלומר על כל אדם ואדם שהינו בבחינת עיר.

המתבונן יראה שפרשה זו פרשת שופטים חלה מידי שנה בסמוך לחודש אלול שהוא חודש התשובה, ויש בזה ללמדנו שבזמן שאדם מתעורר לה' אלוקיו, עליו לדעת בראש ובראשונה שהתורה היא למעשה האמצעי שלו להתגונן מפני השפעתו המזיקה של היצר הרע, כמו שנאמר (קידושין לו): "בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין". ומשמע מכך שהמשקיע עצמו בדברי התורה הקדושה, ניצל מן החטא, היות והקב"ה שמבחין במסירות נפשו למען התורה, מעניק בידו סייעתא דשמיא מופלאה לבל יפול ברשתו של היצר הרע, בבחינת 'הבא ליטרה מסייעין בידו'.

"שופטים ושטרים תתן לך בכל שערך אשר ה"א נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק". (דברים טז, יח)

מציונו בדברי התורה הקדושה אשר צייתה על עם ישראל להציב שופטים ושטרים בכל שער הערים, על מנת שהשופטים ישפטו משפט צדק, והשוטרים יעניקו שמירה והגנה לעיר ויקפידו על ביצוע פסק הדין של השופטים, וזאת כדי שהעיר תוכל להתקיים באופן מסודר.

והנה נתעוררתי לשאל קושיה עצומה, משום מה מצאה התורה לנכון לצוותנו על עניין זה בזמן שברור לכל בר דעת שעל מנת שהעיר תוכל להתנהל בצורה מסודרת ומתוקנת, יש להציב בה שופטים אשר ישפטו את משפט העם וידאגו לאורח חיים תקין ומסודר, וכן שומרים אשר יגנו על חיי התושבים. ולאור זאת קשה מדוע התורה ציוותנו על עניין כה פשוט ובסיסי זה, בזמן שהשכל הישר וההיגיון הצרוף מצד עצמם מזרזים את אנשי העיר למנות עליהם שופטים ושטרים, אף מבלי שיהא צורך להכתיב להם זאת.

ואכן, בכל עיר מתוקנת על פני תבל ישנה מערכת משפט מסודרת אשר תפקידה לערוך בורות בקרב יושבי העיר ולפסוק את דיניה, ומן העבר השני ישנם שוטרים אשר מופקדים על שמירת חיי התושבים בכדי שיוכלו לחיות בעיר בהשקט בשלום ובשלווה. וזוהי אני שבכפרים מסוימים במדינת מרוקו התגוררו לעיתים כעשרים משפחות בלבד, ולמרות המספר המועט של התושבים, הם מינו לעצמם אנשים שיהיו ממונים על שמירת הסדר והחוק בכפר, אם זה על ידי מערכת חוקים מסודרת הנאכפת על ידי האחראים לכך, ואם זה על ידי אנשי שמירה המוצבים בפתחי הכפר ובודקים את הבאים בשעריו.

ונראה לבאר שפסוק זה מדבר לכל אדם ואדם מישראל שהוא בבחינת עיר שלימה, כפי ששלמה המלך החכם מכל אדם דימה את גופו ומוחו של האדם לעיר גדולה. ואם נעמיק חקר ונתבונן, נראה שגוף האדם מבחינה פיזית מורכב ממיליוני חלקיקים ופריטים הפועלים יחדיו בהרמוניה נפלאה - כעיר גדולה המורכבת מאלפי מרכיבים היוצרים יחדיו עיר שלימה הפועלת ומתפקדת.

ולמרות שזה כבר אלפי שנים עמלים טובי החוקרים לחקור את סוד חקרי גוף האדם, עדיין לא הגיעו המה לסיום חקירתם, ובכל מחקר ומחקר מגלים הם עוד סודות ותגליות על פלאי גוף האדם. וכמו שהחלק הגשמי שבגוף האדם מעורר התפעלות עד אין סוף, כך גם החלק הרוחני שבאדם עמוק מיני ים, עד שבכוח מוח אנשי אחד להכיל אין סוף פריטים ועובדות וליצור ניתוחים והיקשים שונים, אשר שום מכונה שבעולם, ולו המשוכללת ביותר, אינה יכולה לחקות ולהידמות לו.

ובזמן שאדם נם את שנתו, באותן שעות של שינה הוא משוטט בין מחזות שונים, רגע אחד הוא נמצא בארץ הקודש, וברגע השני הוא כבר נלקח למחזות אחרים ומפליג בדמיונו הלאה הלאה. וכשם שבעיר גדולה רחבת ידיים ניתן לטייל ולהסתובב, כך גם מוחו של האדם לוקחו למחזות שונים, בין למחזות טובים ומועילים ובין

הילולא דצדיקיא

- ז - רבי אריה לייב לאפיאן
- ח - רבי יחיא עמר
- ט - רבי צדוק הכהן מלובלין
- י - רבי יו"ט ליפמן הלר
- יא - רבי שלום יוסף מרז'ין
- יב - רבי אהרן אלקסלסי זיע"א
- יג - רבינו יוסף חיים מבבל
- ה'בן איש חי' זיע"א

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפנקסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

עין תחת עין

באחת השנים זכיתי לפגוש את רבה הראשי של העיר טולוז שבצרפת, רבי עמרם בסטיאל שליט"א, שזכה והיה בעבר אחד מתלמידיו של כ"ק אבא מארי רבי משה אהרן פינטו זיע"א.

רבי עמרם סיפר לי בשם אביו שלפני שנים רבות, בזמן שסבי הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א היה מתגורר בעיר אסווריא שבמרוקו, הגיעה לעיר שיירה של גמלים רבים נושאי סחורות.

וזאת יש לדעת, שכל שיירת גמלים מתנהלת באופן שבראשה צועד גמל אחד שהוא הגדול והחזק מכולם והוא זה שמוביל את השיירה כולה, וכשחלילה קורה דבר מה לגמל המוביל - כל שיירת הגמלים מתפרקת והגמלים נפוצים לכל עבר. משום כך בעלי השיירות מטפלים אפוא ודואגים במיוחד לגמל המוביל, כיון שכל קיום השיירה תלוי בו.

כשעצרה שיירת הגמלים בעיר אסווריא שבמרוקו, נפל לפתע הגמל המוביל בשיירה על מקומו, צנח ומת. מיד החלו כל הגמלים שבשיירה להתפזר לכל עבר לקול צעקתו של בעל השיירה שזעק

במר לבו שכעת אין מי שיוביל את הגמלים חזרה, ולפיכך נגרם לו הפסד ממון עצום.

הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א שקול הזעקה הגיע לאוזניו, יצא החוצה במהרה וכששמע על מה הרעש ביקש שיביאו לו סכין. כשזו הגיעה לידי, חתך עם הסכין בבטנו של הגמל המת תחת מקום הכבד, וכל הציבור כולו הבחין בבירור בצורת עין גדולה שנתונה בכבד הגמל. הצדיק זיע"א הסביר לכל הקהל שנאסף במקום שפירוש הדבר הוא שהגמל מת כתוצאה מעין הרע שמישהו נתן בו.

אחר כך הוסיף הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א ואמר שבכדי שהגמל יקום על מקומו - אותו אדם שנתן את עינו בגמלים צריך לעבור ליד הגמל, ובכך הוא יסיר את העין הרעה שנתן בשיירה.

הס הושלך בקהל, איש לא נע לכוון הגמל.

הצדיק קרא פעם נוספת לבעל העין הרע והזהיר אותו שאם לא יודה בעין הרע שנתן בגמלים - כיון שהוא נתן את עינו בשיירה הוא עלול להיענש על כך מידה כנגד מידה שח"ו הוא יאבד את מאור עיניו.

אך גם אזהרות אלו של הצדיק לא הביאו את נותן העין הרע לתקן את מעשהו.

הצדיק שחש שאין עוד ביכולתו להחיות את הגמל, פנה ממקומו והחל לעזוב את המקום.

אולם לפתע נשמעה צעקה מתוך ציבור הנאספים, אחד האנשים החל לזעוק במר לבו על כך שפתאום ניטל ממנו מאור עינו והוא נעשה עיוור! הוא התוודה בפיו שאכן הוא זה שנתן את עינו בשיירת הגמלים, וביקש מהצדיק רבי חיים פינטו זיע"א שיעתיר בעדו ויבקש עליו רחמים שישוב לראות כבעבר.

את סופו של הסיפור לא זכיתי לשמוע, אך די היה לי במה ששמעתי כדי להתעורר לחשוב עד כמה גדולה ועצומה הייתה קדושתו וצדקותו של הסבא קדישא זיע"א שראה בעיני רוחו את הסיבה למותו של הגמל.

כמו כן נדהמתי לראות עד כמה היה הדבר בנפשו להציל את בעל הגמלים מהפסד הממון שנגרם לו בשל כך, וכמה היה עז רצונו לבטל את אותה עין הרע שניתנה בשיירת הגמלים.

על כך אנו מבקשים מידי יום ביומו בברכות השחר - שהקדוש ברוך הוא יציל אותנו מעין הרע, מחבר רע וכו', וזאת מכיוון שכאמור נזקים רבים ואיומים עלולים להיגרם מנתנית עין רעה אחד בשני.

במרה מפטירין

הפטרת השבוע:

"אנכי אנכי הוא מנחמכם". (ישעיה נא)

הקשר לשבת:

הפטרה זו היא אחת משבע שבתות של נחמה שמפטירין החל משבת שאחרי תשעה באב.

תולה ארץ על בלימה

ועוד אמרו בזוהר הקדוש:

אמר רבי יצחק: לא זו אליהו משם, עד שנשבע לפני הקדוש ברוך הוא להורות זכותן של ישראל תמיד, וכל מי שעושה זכות הוא מקדים ואומר לפני הקדוש ברוך הוא: כך וכך עשה עכשיו פלוני, ואינו זו משם, עד שיכתבו זכותו של אותו האדם.

רשימת זכויות

נצור לשונך

בטוב טעם

טעמי מנהגי ישראל

מנהג קדום בכמה מקומות שבכל יום מתחלף החזן שאומר את הסליחות.

הטעם לכך לפי שבזמנם היה נהוג שהחזן העובר לפני התיבה בסליחות, היה מתענה באותו היום, ובכדי שלא להכביד על החזן הקבוע, היו מכבדים בכל יום אדם אחר מבני הקהילה שיעבור לפני התיבה.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מלך ושופט בעם ישראל

"שופטים ושטרים תתן לך בכל שעריך". (דברים טז, יח)

יש להתבונן מדוע פתחה התורה בלשון רבים כאמור "שופטים ושטרים", וסיימה בלשון יחיד כאמור "תתן לך בכל שעריך". ולכאורה ראוי היה לתורה להמשיך בלשון רבים ולכתוב שופטים ושטרים תתנו לכם בכל שעריכם.

ונראה לומר שאם התורה היתה כותבת 'תתנו לכם', הרי שהמילה לכם עולה בהיפוך אותיות כמילה מלך. וביאור הדברים שרצתה התורה ששם ישראל בתחילה ימנו לעצמם רק שופטים ושטרים מבלי למנות מלך, ואילו השופטים הם אלה אשר ימנו מלך כטוב וכנכון בעיניהם.

ואכן מצינו בשמואל הנביא שהיה שופט צדיק ונשגב, והקב"ה אמר לו בנבואה שישלח לו את האדם הראוי למנותו למלך. ואכן הוא מינה את כשאו הנביא שהיה ראוי לתפקידו. ומצינו כתוב (שמואל א: יג, א) על שאול המלך "בן שנה שאול במלכו", פירוש - שהיה נקי מן החטא כתינוק בן שנה שלא חטא כלל.

ויש בזה לעורר את עם ישראל שעליהם למנות עליהם שופטים ושטרים צדיקים ויראי שמים, היות ובחירת המלך ומינויו מוטלת עליהם. וכל עוד השופטים והשטרים הינם יראים את ה', אזי חפץ ה' בידם יצלה, ויזכו למנות מלכים צדיקים וחסידים אשר הולכים בדרך ה' ויראי שמו.

וכן נראה לומר שכתבה התורה בלשון יחיד, כדי לרמוז לשופטים ולשטרים עצמם, שחלילה לא ירום ויגבה לבבם על בני ישראל, אלא ראשית כל ישפטו את עצמם, ורק לאחר מכן יתפנו לשפוט את כלל עם ישראל. ומשמע שבכדי שהשופטים והשטרים יצליחו בתפקידם וחלילה לא ימעלו בו, ראשית כל יש להם לשפר ולתקן את מעשיהם, ורק לאחר שישגיחו אחר מעשיהם, יוכלו המה לבוא ולהשגיח אחר מעשי בני ישראל.

כמו כן האמור "תתן לך" בלשון יחיד, בא ללמד שעם ישראל ערבים זה לזה ומצויים בכלל אחד. והגם שלשופטים ולשטרים ניתנה סמכות עליונה לשפוט ולהנהיג את עם ישראל, צריכים הם להיזהר זהירות יתירה שחלילה לא יגבה ליבם מעל בני ישראל. ובכדי שהשופטים והשטרים יימשכו אחר מידת הענווה, ראוי להם לחוש עצמם שהינם מצויים בכלל אחד עם כלל ישראל ללא הבדל וחילוק.

ואף משה רבנו שהיה מנהיגם של ישראל ועל ידו ניתנה תורה, העידה בו התורה שהיה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה. משה רבנו רכש לעצמו את מידת הענווה כיון שליבו לא גבה מעל בני ישראל, ואדרבה, כל הנהגתו היתה מתוך תחושה שלולא עם ישראל, הוא לא היה ראוי למנהיגות כלל.

ונראה להוסיף ולומר שהפסוק הפותח את פרשת שופטים יש בו אמירה לכל אחד ואחד מעם ישראל, שהקדימה התורה את השופטים לשטרים, על מנת ללמדנו שבכדי שאדם יוכל להשגיח על עצמו בבחינת שופט, עליו תחילה להיות שופט טוב, לדעת את ההלכות והחוקים על בוריים. ומתוך שידע האדם את כל פרטי הדינים וההלכות, יוכל הוא להשגיח על עצמו לבל יבוא לידי תקלה ומכשול חלילה.

אמרי שפר

מדרשי חז"ל על פרשת השבוע

דקדוקי חקיקה

"ושפטו את העם משפט צדק". (דברים טז, יח)

זה שאמר הכתוב "מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל". דבריו אלו דברי תורה, חקיו אלו המדרשות, ומשפטיו אלו הדינים שלא נתן הקב"ה לכל אומה ולשון אלא לישראל בלבד. שנאמר "לא עשה כן לכל גוי".

ושמא תאמר לא נצטוו אומות העולם על הדינים? והלא הדין אחת משבעה מצוות שנצטוו בני נח! ומהו לא עשה כן?

אלו חקירות ובדיקות ודקדוקי הדין, שלא נתן הקב"ה אלא לישראל בלבד, מפני שחביבין לפניו מכל האומות. וכן אתה מוצא בפרנסי ישראל שלא נשתבחו אלא על ידי הדין.

(פטרון תורה)

סגולה לעוורון

"לא תקח שחד". (דברים טז, יט).

כיון שנותן הדין לבו על השוחד, נעשה עור בדין, ואינו יכול לדין אותו באמת.

אמר רבי ישמעאל בן אלישע: בא וראה כמה קשה השוחד. פעם אחת בא אדם אחד, והביא לי ראשית הגז, והיה לו דין לפני הדיין, ואני הייתי עומד לצד אחד, ואמרתי אם יטעון לפני הדיין כך וכך יזכה בדין, והייתי מצפה לזכותו, אע"פ שלא נתן לי אלא משלי, ולא שוחד היה, ונתקרב לבי עמו, כל זמן שראיתיו, ואע"פ שהלך לב"ד הייתי שואל עליו אם זכה אם לאו.

להודיעך כמה קשה השוחד, שמעוור את העינים.

והרי דברים קל וחומר; ומה אני שהביא לי משלי, ומשלי נטלתי, הייתי מצפה לזכותו, הנוטל שוחד על אחת כמה וכמה.

(מדרש תנחומא)

מדרון המות

כי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש".

(דברים יט, יא)

מכאן אמרו; עבר אדם על מצוה קלה - סופו לעבור על מצוה חמורה.

אם עבר על מצות ואהבת לרעך כמוך סופו לעבור על לא תקום ועל לא תטור ועל לא תשנא את אחיך ועל וחי אחיך עמך עד שבא לידי שפיכות דמים.

לכך נאמר "וכי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו".

(ילקוט שמעוני)

הרמב"ם (הל' תשובה ד. י): "אסור לאדם שיהיה אכזרי ולא מתפייס, אלא יהיה נוח לרצות וקשה לכעוס, ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול - מוחל בלבב שלם ובנפש חפצה ואפילו הצר לו הרבה וחטא לו הרבה".

(ב)מן הראוי שהנפגע שקשה לו למחול - יתאמץ לקיים את מצות "בצדק תשפוט עמיתך", שהיא הכוללת לדון את חברו לכף זכות ומטרתה להקל בהערכת חטאו של מי שפגע בו, כגון: שמא שוגג היה, או שלא העריך נכונה את גודל הפגיעה, או חינוכו מילדות גרם לו לעשות את מה שעשה, וכן שאר לימודי זכות המקטינים את מידת אשמתו של הפוגע, וממילא יקל על הנפגע למחול לו.

מה גם שעכשיו הוא מתחרט על מעשיו ומבקש להיטיב את דרכו. ויש לו לזכור שהמלמד זכות על חברו זוכה שגם עליו ילמדו זכות בדיני שמים! ומי יכול לוותר על כך?

(ג) עוד יתבונן המתקשה למחול, שאם המבקש את מחילתו ישאר מחוסר כפרה עקב סירובו למחול - אזי חלילה תיפגם עבודת ה' שלו, מפני שהמחוסר כפרה מרוחק מבוראו. ואילו אם ימחול לו - תתחזק עבודתו ע"י הסיעתא דשמיא שיזכה לה אחר הכפרה, ונמצא כבוד שמים מתרבה בזכותו.

כמו כן יחשוב הנפגע על הכלל העקרוני בחיי היהודי "דעלך סני לחברך לא תעביד". וכי אין הנפגע מעונין שאם הוא פגע בזולתו ויבקש את מחילתו שההוא ימחול לו?! והרי התורה צוותה אותנו "ואהבת לרעך כמוך".

(ד) יזכור הנפגע, שבמחילתו לפוגע בו הוא מקיים מצות עשה מרכזית של: "והלכת בדרכיו" - "מה הוא רחום אף אתה יהי רחום..." מה הוא חנון המרבה לסלוח - אף אתה יהי כן!

ועם כל זאת, לאחר כל העצות הללו, עלינו לדעת שמצויות גם מניעות מעשיות להגיע למחילה שלימה, למשל אם זהותו של הנפגע איננה ידועה, או שהוא כבר נפטר מן העולם, וכדומה.

ולכן צריך להיות חכם הרואה את הנוולד ולהתאמץ מאד לא להגיע לפגיעה בזולת לא במעשה ולא בדיבור ולא במחדל, כי קרוב הדבר להגיע למצב שלא תהיה לפוגע כפרה.

וכיצד מגיעים להנהגה כזו של מניעה בכבוד הזולת? על ידי לימוד התורה, לימוד יומי במוסר והתחזקות מתמדת להיות טוב וישר בעיני א-להים ואדם.

חז"ל גילו לנו (מסכת ר"ה יז.) על מעלת המעביר על מידותיו - שמעבירים לו על כל פשעיו. שנאמר (מיכה ז. יח): "נשא עוון ועובר על פשע" - למי נושא עוון למי שעובר על פשע. כלומר שהוא זוכה להקלה גדולה בקבלת תשובתו גם על כל חטאיו האחרים.

בבקשת המחילה מחברו זוכה הוא - מלבד הכפרה - למעלתו ולשכרו של המביא שלום בין אדם לחברו, שהרי בהסתלק ההקפדה ביניהם ישוב השלום. וכן למדנו (פאה א. א.): "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא... והבאת שלום בין אדם לחברו".

כאמור ישנם מקרים שבהם אין הפוגע מבקש מחילה כי הוא סבור, בטעות, שהצדק עמו. ויש שלגמרי נעלם ממנו שמישהו נפגע על ידו.

על המקרה הראשון כבר כתב החפץ חיים זצ"ל (משנ"ב תרו. א) בשם ה'חיי אדם' שאין לאדם לסמוך בענינים כאלו על בינתו ועל הוראתו, אלא "יסדר לפני הרב ומורה צדק הענין בשלמות, ובאמת בלא שקר ולשאול היאך להתנהג".

על המקרה השני כותב הרמב"ם (הל' דעות ו. ו.) שעל הנפגע ליזום את בירור הענין וזה עיקר מצות התוכחה האמורה בתורה. וכך הם דבריו: "כשיחטא איש לאיש לא ישטמנו וישתוק... אלא מצוה עליו להודיעו ולומר לו, למה עשית לי כך וכך ולמה חטאת לי בדבר פלוני, שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך". ביאור הדברים הוא שמתוך הודעת הנפגע על צערו, יתנצל הפוגע ויבקש מחילתו ובכך יחזור השלום ביניהם.

לפעמים, כפי שאנו יודעים מהנסיון האישי, לאותו אדם שנפגע, קשה לו למחול על עלבוננו. לכך יש כמה עצות מעשיות:

(א) יתבונן הנפגע בגודל ההטבה שהזדמנה לו והיא בלעדית בידו, רק הוא יכול להפעיל אותה. אדם זה המבקש מחילתו על שפגע בו רוצה כעת לשוב בתשובה ולהתקרב בכך לה' יתברך ולזכות לכפרתו - אך הוא מעוכב בכך כיוון שהנפגע על ידו מסרב להתפייס.

נמצא שבידו בלבד תלויה הצלתו של חברו! ידמה בעצמו הנפגע, אילו ראה את חברו זה טובע בים והוא בלבד יכול להצילו ע"י השלכת מצוף להיאחז בו, וכי היה עומד מנגד ועובר על מצות "לא תעמוד על דם רעך" ורואה באובדנו?

כן הוא גם במקרה הזה, רק הוא יכול להציל את נשמת חברו המשתוקקת לכפרתו ד', כיצד יוכל להתאכזר ולהימנע מהצלתו?! וכך כותב

בחודש הרחמים שהוא גם חודש הסליחות, כל יהודי באשר הוא רוצה להתפייס עם חבריו על מנת שיסלחו לו, על מנת שיעיג ליום הדין והמשפט כשהוא נקי מחטאים ומקפידות של בני אדם. דברי המשנה "עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו", ידועים לכל, אך לבקש סליחה ולכופף את עצמנו בפני השני, הוא דבר קשה מאד. לא ניתן לפנות ולבקש סליחה אלא אם אנו מבינים שבאמת שעשינו עולה ואנו גם מכירים בעצמתה של העולה.

מעבר לקשיים המתלווים לכל הנושא של חזרה בתשובה, הרי שהתביעה לפייס את החבר עד שיתרצה ויתפייס וימחל - נתקלת בקשיים רבים; הפוגע מתקשה להודות בפני הנפגע שהוא לא נהג כדן, והוא מתחרט על מעשיו והוא מרגיש בהודאה בצדקתו של חברו פגיעה והשפלת כבודו.

יש שהפוגע אינו מודע כך שאכן פגע בחברו, או שהוא סבור שהוא נהג כדן וכהלכה וממילא אין הוא פונה לנפגע לרצות אותו. לעיתים קרובות הנפגע אינו נוטה למחול למי שפגע בו "כי האדם מרגיש מאד בעלבונותיו ומצטער צער גדול, והנקמה לו מתוקה מדבש" כדבריו של הרמח"ל זיע"א ב'מסילת ישרים', והוא מתייחס לאי מחילתו כאל נקמה. ולפעמים גם אם הוא מצהיר שהוא מוחל לו, הרי שאין פיו וליבו שוים והוא ממשיך לנטור לו איבה.

נמצא שאף אם הפוגע מתגבר על רגשותיו ומבקש לרצות את הנפגע - אינו מצליח בכך ונמצא שהוא מחוסר כפרה.

השאלה היא אפוא, כיצד מתגברים על קשיים אלו?

בשיחה שהתפרסמה עם הג"ר משה חיים שלנגר שליט"א משגיח ב'שיבת פורת יוסף', הועלו כמה עצות להתגבר על קשיים אלו, ונצטט כמה מהדברים:

המתקשה לבקש מחילה, יעמיק להתבונן בגודל ההפסד שנגרם לו בהיותו מחוסר כפרה. מצב זה מביא להפחתת הסיעתא דשמיא בעבודתו. גורם לאי קבלת תפילותיו בהיותו מובדל מהש"ת ואף ערך מצוותיו נפגם.